

ДОКЛАД

относно дейността на работната група, сформирана със Заповед № № ЛС-13-21/20.01.2023 г. на министъра на правосъдието със задача в срок до 31 март 2023 г. да обсъди възможността за изготвяне на конкретни мерки за организацията на защитата на служителите при изпълнението на служебните им задължения и насилието срещу тях от страна на лишените от свобода, както и при необходимост да изготви законодателни промени, свързани с оптимизиране на дейностите, пряко отнасящи се до защитата на тези служители

В Министерството на правосъдието бе формирана работна група със Заповед № № ЛС-13-21/20.01.2023 г. на министъра на правосъдието със задача в срок до 31 март 2023 г. да обсъди възможността за изготвяне на конкретни мерки за организацията на защитата на служителите при изпълнението на служебните им задължения и насилието срещу тях от страна на лишените от свобода, както и при необходимост да изготви законодателни промени, свързани с оптимизиране на дейностите, пряко отнасящи се до защитата на тези служители.

Работната група е провела две заседания, на които бяха обсъдени както предложения за законодателни промени, така и конкретни организационни мерки, които да осигурят по – висока степен на защита и безопасност на служителите на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) и Главна дирекция „Охрана“ (ГДО).

1. Предложенията за изменение на действащото законодателство са в следните основни направления:

1.1. Предложения за изменения в Наказателния кодекс – включване в квалифицираните състави на чл. 116, ал. 2, чл. 131, ал. 2 и чл. 143, ал. 4 на служителите на ГДИН и ГДО, както и бъде променен частният характер на престъпленията обида и клевета на длъжностно лице при или повод изпълнение на службата му в престъпления от общ характер.

1.2. Предложения за изменения в Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС), които да дават възможност на служителите на ГДИН и териториалните ѝ подразделения за процесуално представителство при образувани граждански дела и дела от общ характер срещу тях от лишени от свобода и задържани лица по повод изпълнение на служебни задължения. Също така да бъде регламентирана възможността при случаи на осъдително решение срещу служителя разходите за съдебното производство и юридическо възнаграждение да бъдат за сметка на служителя.

Предлага се в случаи, когато в молбите, жалбите и сигналите лишените от свобода набедяват служители в престъпление по служба, клеветят или обиждат служители пред надлежен орган на властта или съдебната система и с насрещна проверка от компетентен орган или съдебен акт е установено, че съдържащото се в молбите, жалбите и сигналите е неистина, лишените от свобода носят дисциплинарна и наказателна отговорност. Също така за дисциплинарно нарушение, извършено виновно от лишените от свобода, да се счита и установено от компетентен орган с надлежна проверка или съдебен акт, че със съдържанието в молби, жалби и сигнали служители са оклеветени, обиждани или набедени в престъпление по служба пред надлежен орган на властта или съдебната система.

В съответствие с обсъдените законодателни промени са направени и предложения за изменение на подзаконовата нормативна уредба – Правилник за прилагане на ЗИНЗС и Правилник за устройството и дейността на ГДО.

Работната група се обедини около становището, че промените в действащото законодателство ще се предприемат на по – късен етап.

2. Работната група се обедини около следните мерки, които ще допринесат за подобряване на реда и сигурността на служителите на ГДИН и ГДО, с цел предотвратяване и ограничаване на насилието срещу тях от страна на лишените от свобода:

2.1. Подобряване на системата за докладване и регистриране на инцидентите с цел събиране на статистически данни. Тази информация би послужила за анализ на дългосрочни тенденции, мониторингови и изследователски дейности.

Бе обсъдена възможността Министерството на правосъдието да публикува статистически данни за безопасността, на база календарна година в специален годишен бюлетин, отнасящ се до смъртните случаи, самонаранявания, нападения, бягства и др.

Във връзка с подаването на множество сигнали и жалби срещу служителите на ГДИН и ГДО от страна на лишените от свобода, на последното заседание на работната група се обсъдиха новите изменения в Закона за правната помощ, и по – конкретно възможността правната помощ да бъде прекратена в случаи на злоупотреба с правото на правна помощ. Съгласно § 1, т. 3 „Злоупотреба с право на правна помощ“ е налице:

а) когато лице, на което е допусната правна помощ, е поискало замяна на адвокат три и повече пъти в едно и също производство, без да са налице уважителни причини;

б) при всяко друго недобросъвестно упражняване на правото на правна помощ, извършено в противоречие с целта на закона и правата и законните интереси на страните в производството.“ Предвид широкия обхват на тази дефиниция, би могло да се обмисли възможността във вътрешните актове на съответната структура да се предвидят правила, които да регламентират на базата на статистическите данни злоупотреба с правото на правна помощ.

Например: в случаи, в които лишен от свобода подава жалби срещу различни служители от ГДИН или срещу един и същ служител неколккратно, но чрез надлежна проверка е установено, че същите са неоснователни. Аналогично, лишените от свобода завеждат редица съдебни дела, в които служителите на ГДИН са оправдани. Г-жа Наталия Илиева – председател на Националното бюро за правна помощ, посочи, че лишените от свобода винаги се ползват от служебна защита с оглед факта, че отговарят на изискванията на Закона за правната помощ, а именно същите са социално слаби поради липсата на доход. За разлика от тях, служителите от ГДИН, не във всички случаи могат да се позоват на ЗПП, тъй като не са социално слаби лица. Г-жа Илиева посочи, че служителите на ГДИН могат да се обръщат към Бюрото за правна помощ, за да може да се извърши преценка могат ли да използват служебна защита, макар това да увеличи многократно работата на Бюрото. Този проблем е един от основните.

В този ред на мисли г-н Цветков – заместник-директор на ГДИН, посочи, че част от разходите от социално-битово и културно обслужване могат да се предвидят и биха могли да се

ползват за подпомагане на служителите при организиране на тяхната съдебна защита. Това предложение среща неодобрение от по-голямата част от работната група, а като причини затова се посочиха следните: всеки един затвор и общото събрание на служителите определят за какво да се използват тези средства, като например едни ги използват за подпомагане на семействата при здравословни проблеми, раждане, смърт, а други за почивки, празници, или ги добавят към заплатите. На база на всички тези разнородни решения на общите събрания, работната група не се обедини около идеята, че всички могат да бъдат задължени да се ползват тези средства за защита на служителите.

2.2. Преместване на лишените от свобода в съответствие с разпоредбата на чл. 62, ал. 1, т. 4 от ЗИНЗС. Съгласно цитираната правна норма преместването на лишени от свобода от един затвор в друг се извършва със заповед на главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ по предложение на началника на затвора при възникване на психологическа несъвместимост, конфликти със служители или лишени от свобода - пострадали или близки на пострадалите от извършеното престъпление, или при наличието на други важни съображения, свързани с ресоциализацията, с безопасността на лицето и сигурността в местата за лишаване от свобода.

2.3. Снабдяване на служителите на ГДИН с боди камери.

В отговор на запитване на Министерството на правосъдието от ГДИН бе предоставена информация, че към настоящия момент има налични 29 бр. боди камери. Необходимо е да бъдат закупени още 35 бр. боди камери на прогнозна стойност 46 200 лв.

2.4. Монтиране на паник бутони в местата за лишаване от свобода.

В отговор на запитване на Министерството на правосъдието от ГДИН бе предоставена информация, че към настоящия момент всички затвори разполагат с такива и същите са в изправност. В някои места за лишаване от свобода (затворнически общежития и арести) има изградена система за паник бутони, но същата не функционира. Необходимо е да бъде извършено техническо обследване от съответните служители, които да преценят възможно ли е да бъде възстановена.

С оглед гореизложеното и в съответствие с взетите решения следва да се предприемат следните организационни мерки:

1. Снабдяване с боди камери и паник бутони.

2. Предоставяне на информация на служителите в ГДИН и ГДО от страна на Националното бюро за правна помощ за осъществяване и предоставяне на правна помощ в случай, че отговарят на условията за ползването ѝ, което ще повиши осведомеността на служителите и би могло да ги подпомогне в осигуряването на правната им защита.

3. Подобряване на системата за докладване и регистриране на инцидентите с цел събиране на статистически данни. Същите ще послужат на Националното бюро за правна помощ и на съда при преценката дали е налице злоупотреба с правото на правна помощ от страна на лишените от свобода. Този механизъм от своя страна ще даде възможност за

ограничаване ползването от лишените от свобода на правна помощ, която се използва само с цел увреда на служителите от ГДИН и ГДО.

4. Засилване на превантивната мярка с цел намаляване на риска от нападение и поддържането на реда в затворите чрез преместването на лишените от свобода в друг затвор или арест на основание чл. 62, ал. 1, т. 4 от ЗИНЗС.